ՀԱՐԿԱԴԻՐ ՏԱՐԱԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՆԹԱԾՐԱԳԻՐ 6, ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ. ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ, ՓՈՒԼ II

Նախագծի համարը՝ L2860-ICB-1-06

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ա Ծրագրի նախադրյալները

1. Ջրամատակարարման և Ջրահեռացման (ՋևՋ) սեկտորի ծրագրի Փուլ I-ի հաջող իրականացումից հետո Հայաստանի կառավարությունը (ՀԿ) Ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի (ՋՏՊԿ) միջոցով առաջարկել է Ասիական Զարգացման Բանկին (ԱԶԲ) աջակցել նոր ծրագրի ֆինանսավորմանը: ԱԶԲ-ն համաձայնել է Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) կառավարությանը տրամադրել 37 մլն. ՀՀԴ (Հայաստանի Հանրապետության դրամ) վարկ 10 ենթածրագրերի ՋևՋ համակարգերի վերականգնման և ընդլայնման, Հայջրմուղկոյուղու (ՀՋԿ)[1] աշխատանքի արդյունավետության և ֆինանսական կառավարման բարելավման նպատակով:

Բ Ծրագրի գործունեության շրջանակները

2. Նախագծի նպատակն է. (ա) վերականգնել և արդիականացնել ջրամատակարարման ենթակառուցվածքները, (բ) բարելավել ջրամատակարարման ծառայությունների իրականացումը, և (գ) բարելավել ջրի կոմունալ սպասարկման կազմակերպության կառավարման և շահագործման արդյունավետությունը:

3. Արդյունքում, Ծրագիրը, շահառու տնտեսություններին որակյալ խմելու ջուր մատակարարելով, կապահովի հասարակության առողջությունը և շրջակա միջավայրի պաշտպանությունը: Այն նաև կօժանդակի աղքատության կրճատմանը՝ (ա) կրճատելով ջրի միջոցով փոխանցվող հիվանդությունների դեպքերը և բուժօգնության ծախսերը, (բ) կրճատելով կանանց ինտենսիվ տնային աշխատանք կատարելու ժամանակը, ինչպես օրինակ՝ ջուր հավաքելը, հնարավորություն ընձեռելով նրանց ավելի շատ մասնակցել հասարակական և տնտեսական միջոցառումների, (գ) ապահովելով ավելի անվտանգ և վստահելի ջրամատակարարում, և (դ) անվտանգ և խմելու ջրի կայուն մատակարարման միջոցով ծրագրի բոլոր քաղաքներում և գյուղերում տնտեսությունների կենսամակարդակի բարելավմամբ:

4. Ծրագիրը կստեղծի անվտանգ, վստահելի ջրամատակարարում խողովակաշարերի միջոցով 112 համայնքների համար՝ 18 քաղաք և 94 գյուղ 10 մարզերում (Արագածոտն, Արարատ, Արմավիր, Գեղարքունիք, Տավուշ, Լոռի, Կոտայք, Շիրակ, Սյունիք և Վայոց Ձոր): Ծրագիրը կիրականացվի ենթածրագրերի միջոցով: Ենթածրագիր 6-ի շահառուները Գեղարքունիքի մարզում հետևյալ քաղաքներն ու գյուղերն են՝ Գավառ քաղաք, Նորատուս, Գանձակ, Սարուխան, Կարմիրգյուղ, Լճաշեն, Չկալովկա, Նորաշեն, Դդմաշեն գյուղեր:

Գ Ենթածրագիր 6-ի նախագծային առանձնահատկությունները

5. Շահառու համայնքներում ջրամատակարարման համակարգը հիմնականում կառուցվել է 1960-70թթ.: Որոշ ջրագծեր և ջրաչափական հանգույցներ կառուցվել են 2009-10թթ. ԱԶԲ-ի կողմից ֆինանսավորված ծրագրերի շրջանակներում: Համակարգի մոտ 80%-ը վթարային վիճակում է:

---

[1] ՀՋԿ-ն պետական առևտրային կազմակերպություն է, որը կառավարվում և շահագործվում է միջազգային ջրի կոմունալ սպասարկման կազմակերպության հետ կառավարման պայմանագրի միջոցով:

6. Ենթածրագիր 6-ում ընդգրկված բնակավայրերի ջրամատակարարման համակարգի բարելավման առաջարկությունների հիմքում ընկած են հետևյալ մոտեցումները.
   - հոսակորուստների նվազեցում,
   - ջրի որակի բարձրացում,
   - ջրաքանակի հաշվառում, սպասարկման որակի բարձրացում,
   - ջրամատակարարման տևողության բարձրացում,
   - խմելու ջրի ռացիոնալ օգտագործում:

7. Ենթածրագրում ընդգրկված համայնքներում ջրամատակարարման վիճակը բարելավելու համար առաջարկվող միջոցառումները ընդգրկում են հետևյալ բնույթի աշխատանքները.
   - վերակառուցել և վերանորոգել ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերը, կարգավորող և ջրաչափական հանգույցները, մասնավոր տների, հասարակական օբյեկտների, համայնքային և հասարակական շենքերի մուտքագծերը,
   - ելնելով սահմանափակ ֆինանսական ներդրումների քանակից՝ առաջարկվել է ջրաանթափանց հորերով բակային զուգարանների կամ ավանդական բակային զուգարանների կառուցում:
   - արտաքին ջրատարների վերակառուցում:

8. Ենթածրագրում ընդգրկված բնակավայրերի ջրահեռացման համակարգերի տեխնիկական վիճակի ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ նշված համայնքները կոյուղացված են մասնակիորեն: Նախագծով առաջարկվում է անհատական ավանդական տիպի զուգարանների կառուցում:

9. Հաշվի առնելով ԱԶԲ-ի կողմից ֆինանսավորվող ծրագրում ընդգրկված բնակավայրերի թվաքանակը և դրան համապատասխան վարկային միջոցների սահմանափակությունը՝ բնակավայրերի լիարժեք բարելավման առաջնահերթ միջոցառումների ծրագրում ընդգրկվել են այն աշխատանքները, որոնք կբերեն առավել հրատապ խնդիրների լուծմանը: Ընտրվել են տեխնիկական և ֆինանսական առումով իրագործելի առաջարկությունները:

10. Ստորև ներկայացվում են Գավառ, Մարտունի քաղաքների և Նորատուս, Գանձակ, Սարուխան, Կարմիրգյուղ, Լճաշեն, Չկալովկա, Նորաշեն, Շատվան, Բյուրական, Դդմաշեն գյուղերի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման համար այն հիմնական չափանիշները, որոնք հիմք են հանդիսացել առաջնահերթ ներդրումների ծրագրի մշակման համար.
   - բնակավայրերի ընդգրկելիությունը ՀՋԿ-ի կազմում,
   - բաժանորդների կողմից հավաքագրման մակարդակը և պատրաստակամությունը,
   - բնակավայրի ջրամատակարարման առկա վիճակը և բարելավման հնարավորությունը,
   - համակարգի, այդ թվում նաև ջրաղբյուրների հզորությունը և ջրապահովման հնարավորությունը,
   - համակարգի կառավարելիության մակարդակի բարձրացման հնարավորությունները,
   - համակարգի բոլոր տարրերի տեխնիկական վիճակը և բարելավման կարիքները,
   - ջրի հաշվառման առկայությունը և համակարգի կիրառման կամ ներդրման հնարավորությունները,
   - անհատական տների մուտքագծերի կառուցման և ջրաչափի տեղադրման անհրաժեշտության ծավալները,

- հոսակորուստների և շռայլումների կրճատման հնարավորություններն ու պահանջվող աշխատանքների ծավալները,
- շահագործման ծախսերի կրճատման, կառավարման արդյունավետության հնարավորությունները:

11. Ենթածրագիր 6-ի համար նախատեսված են հետևյալ բաղադրիչները՝ (ա) de50-250, de40-160, de50-280, de40-250 և de50-110 տրամագծերի պոլիէթիլենե ջրագծերի կառուցում L=138.345մ ընդհանուր երկարությամբ; (բ) ջրաչափական հանգույցների և անհատական տների մուտքագծերի կառուցում de20-63, de32-20, de20-32 պոլիէթիլենե խողովակներից ընդհանուր 7060 բաժանորդի համար; (գ) փականային կարգավորման հանգույցների կառուցում; (դ) թաղված փականային հանգույցների կառուցում; (ե) 1x400մ^3, 3x500մ^3, 1x1000մ^3, 1x250մ^3 և 1x350մ^3 տարողությամբ ՕԿՋ-ների վերանորոգում, սանիտարական գոտու ցանկապատի վերակառուցում; (զ) ընդհանուր 3127մ^2 մակերեսով ասֆալտբետոնե ծածկույթի քանդում և վերականգնում; (է) ջրատարների վերակառուցում առանձին հատվածներում DN300, DN350, DN250 պողպատե խողովակներով L=125մ ընդհանուր երկարությամբ; (ը) արտաքին ջրատարների վերանորոգում, կառուցում; (թ) պոմպակայանի շենքի վերանորոգում, պոմպակայանի կառուցում; (ժ) քլորակայանի կառուցում:

Դ. Հաշվետվության նպատակը և գործունեության շրջանակները

12. Տվյալ հաշվետվության նպատակն է վերանայել Ենթածրագիր 6-ի հողի ձեռքբերման և տարաբնակեցման (ՀՁՏ) ազդեցությունը՝ հիմնվելով աշխատանքային նախագծի վրա և առաջարկել այն մեղմացնող միջոցառումներ, անհրաժեշտության դեպքում ԱԶԲ-ի Երաշխիքային քաղաքականության հայտարարության համաձայն (2009): Սույն հաշվետվությունը կազմվել է նաև համաձայն ԱԶԲ-ի Տարաբնակեցման Ձեռնարկի (1998):

2. ՀՁՏ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՄԱՐ

13. Ըստ Երաշխիքային քաղաքականության հայտարարության դասակարգման՝ Ծրագիրը հարկադիր տարաբնակեցման ազդեցության տեսանկյունից համարվում է Բ դասի (սահմանափակ ազդեցություն): Նախնական, այնուհետև աշխատանքային նախագիծը ցույց է տվել, որ վերականգնողական և շինարարական աշխատանքները հիմնականում իրականացվելու են ՀՋԿ-ի կողմից սեփականություն համարվող տարածքներում, քաղաքային/համայնքային հողերում, կամ քաղաքային/համայնքային ենթակառուցվածքին տրված իրավունքների շրջանակներում:

14. ՀՋԿ-ի Ծրագրի (Փուլ II) Հողի Ձեռքբերման և Տարաբնակեցման Ծրագիրը (ՀՁՏԾ) մշակվել է «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի և հաստատվել Ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի կողմից ՀՀ Տարածքային Կառավարման Նախարարության վերահսկողության ներքո: Փաստաթուղթը վերաբերում է ծրագրի ՀՁՏ-ի ազդեցություններին՝ հիմք ընդունելով նախնական նախագիծը և դրա իրականացման համար համապատասխան բյուջեն: ՀՁՏԾ-ն հաստատվել է ՀՀ կառավարության կողմից 2012թ. մարտին: Փաստաթղթի մանրամասները, մեխանիզմները, ընթացակարգերը և փոխհատուցման վճարները պետք է կիրառվեն Հողի Ձեռքբերման և Տարաբնակեցման միջոցառումները ծրագրման և իրականացման ժամանակ: Տարաբնակեցման ծրագիրը նույնպես հաստատվել է ՋՏՊԿ-ի կողմից և 2011թ. դեկտեմբերի 19-ին Ծրագրի ՀՁՏԾ-ի հետ միասին ներբեռնվել է ՀՋԿ-ի վեբ կայք:

3. ՀԶՏ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՂՄԱՑՈՒՄ

15. Աշխատանքային նախագծի հիմնական նախապայմաններից մեկը ՀԶՏ ազդեցության կանխարգելումն է, քանի որ ՀԶՏՕ-ն նշում է, որ ենթածրագրերը, որոնք ներառում են մասնավոր սեփականության ծեռքբերում և/կամ հանգեցնում են զգալի ՀՏ ազդեցության, չեն համապատասխանում ծրագրի ֆինանսավորման պահանջներին և, հետևաբար, պետք է բացառվեն ծրագրից:
16. Աշխատանքային նախագծի յուրաքանչյուր բաժնի համար նախապես ուսումնասիրվել են յուրաքանչյուր համայնքի կադաստրային քարտեզները պարզելու համար, թե արդյոք կան որոշ համընկնումներ մասնավոր կամ օգտագործվող հողերի և առկա ջրատարների անցնող ճանապարհների միջև: Կադաստրային քարտեզների ճշգրտում իրականացվել է նաև տեղում՝ հիմք ընդունելով ուսումնասիրություններն ու չափումները, որտեղ անհրաժեշտ է: Ստուգելուց հետո աշխատանքային նախագծում ազդեցությունը օրինական/անօրինական օգտագործվող հողերի/կառույցների վրա բացառվել է:

17. Աշխատանքային նախագծում կիրառված հիմնական սկզբունքները.

- Խողովակները տեղակայված են շինհրապարակներում, որոնք արդեն օգտագործվել են նույն նպատակով և/կամ պատկանում են համայնքի ղեկավարությանը,
- Համայնքների փողոցներում ընտրվել են նոր գծեր, որի միջոցով կկանխարգելվի ՀԶՏ-ն, ինչպես նաև ապագայում համայնքի անդամների կողմից հողերի օգտագործումը: Այն նաև կապահովի ենթակառուցվածքի ավելի հեշտ տեխնիկական սպասարկումը, ինչպես նաև կկանխարգելի խողովակաշարերի ցանցից ջրի անօրինական օգտագործումը:
- Հողի մասնավոր օգտագործման դեպքում (օրինական կամ անօրինական) տրվել է նոր նախագծային լուծում ազդեցությունները բացառելու նպատակով: Ստորև բերված Նկար 1-ը ցույց է տալիս, թե ինչպես է շրջանցվել բնակելի տարածքների վրա ազդեցությունը Լճաշեն գյուղում, իսկ Նկար 2-ը՝ վարելահողերի և բնակելի տարածքների վրա ազդեցությունը Նորատուս գյուղում:
- Բոլոր նախագծերը ներկայացվել են, վերանայվել, համաձայնեցվել և հաստատվել համայնքի ղեկավարության կողմից: Ջրատարների փոքր փոխարինումները հաստատվել են համայնքի ղեկավարության կողմից: Նախագիծը նաև վերանայվել է և հաստատվել հասարակական կոմունալ սպասարկման կազմակերպությունների հետ, ինչպես օրինակ՝ «ԱրմենՏել» ՓԲԸ, «ՀԱՅՌՈՒՍԳԱԶԱՐԴ» ՓԲԸ, «Հայաստանի Էլեկտրական Ցանցեր» ՓԲԸ:
- Համայնքային հողատարածքներում ջրատարերի վերատեղադրման դեպքում նախագծով նախատեսվում է, որ ճանապարհի/հողի մայթերը պետք է փոխարինվեն նույն տեսակի մայթերով:

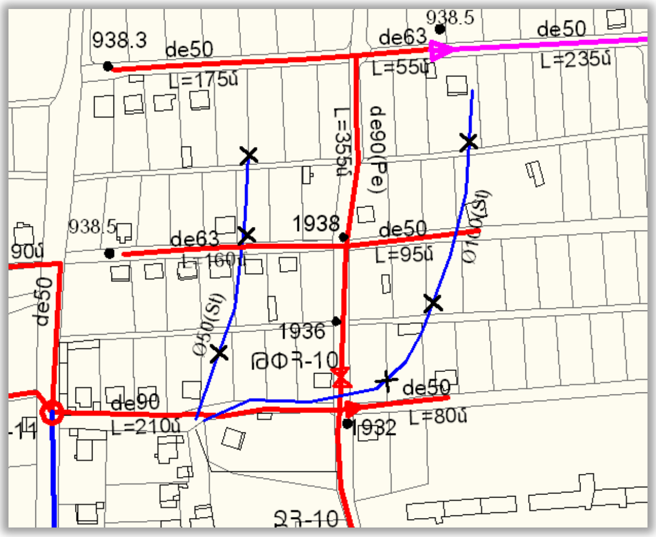

Նկար 1. գյուղ Լճաշեն

Ծանոթություն.

Կապույտ գծեր – գոյություն ունեցող ջրագծեր

Կարմիր գծեր – նախագծվող ջրագծեր

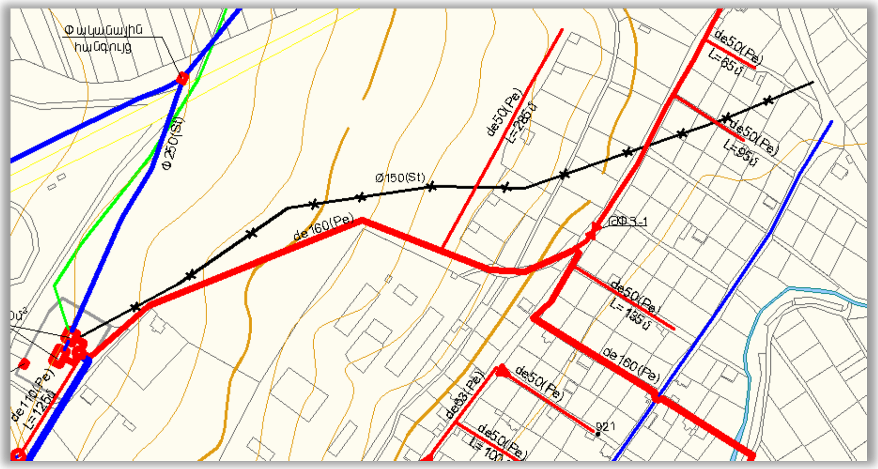

Նկար 2. գյուղ Նորատուս

Ծանոթություն.

Կապույտ, սև գծեր – գոյություն ունեցող ջրագծեր

Կարմիր գծեր – նախագծվող ջրագծեր

18. Ծրագրի նախագիծը իրականացվել է շահառու ընկերությունների հետ սերտ համագործակցության արդյունքում:
   - Ծրագրի մասին հանրային իրազեկումն և նախագծումը հաստատվել է Հանրային խորհրդատվության (ՀԽ) կողմից Տեղական Իշխանությունների (ՏԻ) ներկայացուցիչների և շահառու համայնքների անդամների հետ միասին, աշխատանքային նախագծի ընթացքում:
   - Բոլոր նախագծերը ներկայացվել են, քննարկվել և համաձայնեցվել Տեղական Իշխանությունների հետ: Համաձայնության արդյունքում նախագծերը հաստատվել և կնքվել են ՏԻ-ի կողմից:

4. ՀԶՏ ՀԱՎԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿԸ

19. Ենթածրագիր 6-ը չի առաջացնի որևէ մշտական և/կամ ժամանակավոր ազդեցություններ, քանի որ շահագործման և տեխնիկական սպասարկման

միջոցառումները հիմնականում իրականացվելու են ՀՋԿ-ի առկա միջոցներով՝ համայնքային հողի կամ քաղաքային ենթակառուցվածքների կողմից սահմանված իրավունքների շրջանակում:

20. Տրված ենթածրագրի ազդեցությունը չի տարածվում մասնավոր հողերի կամ համայնքների հողերի վրա: Ջրի խողովակաշարերի շինարարությունը ժամանակավոր ազդեցություն չի թողնի ձեռներեցության վրա, քանի որ ճանապարհները և ճամփեզրերը բավականին լայն են, որպեսզի բնակիչների համար խոչընդոտներ և եկամտի կորուստ չառաջանա:

21. Ջրամատակարարման խողովակների և ջրավազանների վերակառուցման ընթացքում նախագծային տարածքներում տնային տնտեսությունների և ձեռներեցության վրա ազդեցություն չի ակնկալվում, քանի որ հետևյալ միջոցառումները նախատեսված են նմանատիպ ազդեցությունները վերացնելու համար՝ չնայած դրանց կարճատևությանը:

- Բոլոր բնակիչներին և առևտրականներին նախապես աշխատանքի բնույթի և ընթացքի վերաբերյալ տեղեկության տրամադրում, որպեսզի նրանք կարողանան անհրաժեշտ նախապատրաստություններ կատարել,
- Աշխատուժի ավելացում և համապատասխան սարքավորումների տրամադրում աշխատանքները նվազագույն ժամկետում ավարտելու համար, և
- Հին համակարգից տնային տնտեսությունների ու ձեռնարկատիրական հաստատությունների միացումները անջատելուց առաջ ճշգրտում, որ նոր համակարգին միացումը լավ է կազմակերպված:

22. Շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում հնարավոր է ժամանակավոր մուտքի սահմանափակում կամ դժվարանցանելիության պայմաններ: Հետևյալ կետերը պետք է ընդգրկվեն Կապալառուի պայմանագրի մեջ վերոհիշյալ խնդիրների ազդեցությունը մեղմացնելու կամ չեզոքացնելու համար:

- Նախքան քաղաքաշինական աշխատանքների սկիզբը շինարարության Կապալառուն պետք է երաշխավորի այլընտրանքային լուծում, որը կապահովի համայնքի անդամների մուտքը դեպի իրենց հողային տարածք կամ բնակության վայր,
- Մուտքի այլընտրանքային լուծման բացակայության դեպքում Կապալառուն պետք է իր աշխատանքները ծրագրի այնպես (ժամային գրաֆիկով, ոչ բանուկ ժամանակամիջոցում, օգտագործելով հատուկ տեխնոլոգիաներ և այլն), որ տեղի բնակիչները ազդեցություն չկրեն: Կապալառուն պետք է նախօրոք տեղեկացնի բոլոր բնակիչներին և առևտրականներին աշխատանքի բնույթի և տևողության մասին, որպեսզի վերջիններս ձեռնարկեն համապատասխան միջոցներ,
- Սպառողի մուտքը գործող բիզնես պահպանելու համար կապալառուն պետք է ապահովի փայտե շարժական անցուղիներ և համապատասխան մուտք մեքենաների համար խրամուղիների վրայով:
- Նման չկանխատեսված դեպքերում, երբ հողատերը կորցնում է իր բերքը, դեպի հողատարածք մուտք չունենալու պատճառով, Կապալառուն պետք է զեկուցի վերահսկող խորհրդատուին և դադարեցնի քաղաքաշինական աշխատանքները տուժած վայրերում մինչև բերքի կորստի փոխհատուցումը, ինչպես նշված է ՀՋՏԾ դրույթներում:
- «ՀՋԿ» ՓԲԸ-ն կվերահսկի շինարարության ազդեցությունը՝ համաձայն նկարագրված ընթացակարգերի և մոտեցումների:

5. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

23. Ենթածրագիր 6-ի համար հարկադիր տարաբնակեցման ազդեցությունների ուսումնասիրությունից հետո մշակվել է համալիր հետազոտական հաշվետություն, վստահ լինելու համար, որ Ենթածրագիրը չի ունենա ՅԶՏ ազդեցություններ: Ե՛վ ժամանակավոր, և՛ մշտական ազդեցությունները քննարկվել և վերլուծության են ենթարկվել ուսումնասիրության ընթացքում:

24. Ենթածրագիր 6-ը ընդգրկում է առկա ֆիզիկական միջոցների վերականգնում և բարելավում: Աշխատանքային նախագիծը հաստատում է, որ վերականգնողական և շինարարական աշխատանքները իրականացվելու են ՅԶԿ-ի սեփականություն հանդիսացող կամ քաղաքապետարանին պատկանող տարածքներում, ինչպես նաև այն տարածքներում, որտեղ իրավունք է տրվել քաղաքային ենթակառուցվածքներին:

- Միջոցառումները, անկախ սեփականատիրության կարգավիճակից կամ հողի տվյալ պահին օգտագործումից, չեն պահանջում մշտական կամ ժամանակավոր հողերի ձեռքբերում:
- Բիզնեսի վրա որևէ ազդեցություն չի ակնկալվում:
- Չի սահմանափակվի որևէ անձի մուտքը դեպի կառույցներ, բնական ռեսուրսներ կամ սպասարկման տարածքներ:

25. Շինարարության փուլում ՅԶԿ-ն կիրականացնի շինարարական աշխատանքների վերահսկողություն ցանկացած ժամանակավոր և մշտական ազդեցության հիմունքներով, ինչպես օրինակ՝ բիզնեսի կամ այլ կենսական աղբյուրների հասանելիության սահմանափակումը և այլն: Ցանկացած ազդեցություն, որը հայտնաբերվել է շինարարական աշխատանքների ժամանակ, կփոխհատուցվի ՅԶՏԾ-ի դրույթների հիման վրա: